

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 741/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka prerokoval oznámenia sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislava Duditša a Libora Duľu o možných dôvodoch ich vylúčenia z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2708/2024 a takto

r o z h o d o l :

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Duditš **je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2708/2024.
2. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa **je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2708/2024.
3. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a oznámenia

1. Ústavný súd vedie pod sp. zn. Rvp 2708/2024 konanie podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Alicou Mendlovou, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Mestského súdu Bratislava III sp. zn. B1-26Cb/57/2020 z 15. augusta 2024. Vec bola pridelená sudcovi spravodajcovi Liborovi Duľovi, ktorý je predsedom štvrtého senátu ústavného súdu.

2. Sudca ústavného súdu Libor Duľa listom z 10. októbra 2024 adresovaným predsedovi ústavného súdu oznámil v súlade s § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu uvedeného v § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde okolnosti, ktoré

by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

3. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu Libor Duľa uviedol, že so sťažovateľkou sú v dlhoročnom priateľskom (osobnom, nie len profesijno-kolegiálnom) vzťahu a v pravidelnom, aj keď nie každodennom kontakte, pričom túto okolnosť reflektuje aj ich okolie. V okolnostiach prerokúvanej veci ide podľa jeho názoru o kombináciu osobnej zaujatosti podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde a vylúčenia na báze kritérií objektívneho testu nezaujatosti podľa § 49 ods. 1 a 4 zákona o ústavnom súde.

4. Sudca ústavného súdu Ladislav Duditš, ktorý je členom štvrtého senátu ústavného súdu, listom zo 14. októbra 2024 predsedovi ústavného súdu v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde oznámil okolnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

5. Konkrétne uviedol, že sa so sťažovateľkou dlhé roky osobne pozná (ako s notárkou a členkou vzdelávacej komisie Notárskej komory), ako spoluautori pracovali na troch vydaniach komentára k zákonu o dobrovoľných dražbách. Vzťahy a pravidelné osobné kontakty prerástli rámec bežných profesionálnych vzťahov a stretávajú sa pri spoločenských príležitostiach aj mimo pracovného prostredia. Jeho priateľský vzťah so sťažovateľkou tak zakladá nedostatok jeho subjektívnej nestrannosti, čo mu z objektívneho hľadiska bráni, aby mohol konať a rozhodovať vo veci sťažovateľky.

6. Pokynom predsedu ústavného súdu zo 17. októbra 2024 boli obe oznámenia v zmysle čl. IV bodu 1 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do prvého senátu ústavného súdu.

7. Sudca ústavného súdu Miroslav Duriš, ktorý je členom prvého (námietkového) senátu ústavného súdu, listom zo 6. novembra 2024 predsedovi ústavného súdu oznámil okolnosti, ktoré by mohli znamenať jeho vylúčenie z konania a rozhodovania o námietkach členov IV. senátu ústavného súdu pre jeho možný pomer k sťažovateľke ako účastníčke konania. Pokynom predsedu ústavného súdu bolo oznámenie sudcu Miroslava Duriša pridelené na rozhodnutie do druhého senátu ústavného súdu, ktorý uznesením sp. zn. II. ÚS 655/2024 z 11. decembra 2024 rozhodol, že je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2855/2024.

8. Prvý senát ústavného súdu preto oznámenie sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu prerokoval v zložení predseda senátu Miloš Maďar a sudcovia Jana Baricová a Rastislav Kaššák v zmysle čl. III bod 2 písm. b) a c) rozvrhu práce.

II.

Relevantná právna úprava a posúdenie veci ústavným súdom

9. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie

sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

10. Podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu.

11. Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody. Na opakované vyhlásenia zaujatosti vo veci vyhlásené tým istým sudcom ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcom vyhlásení sudcu ústavného súdu o svojej zaujatosti vo veci rozhodol.

12. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

13. Podľa článku IV bodu 1 písm. a) rozvrhu práce ústavného súdu o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje prvý senát, ak ide o sudcov štvrtého senátu.

14. Už vo svojej predchádzajúcej judikatúre ústavný súd opakovane konštatoval, že z pohľadu ľudskoprávneho, ako aj z pohľadu práva na neustranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky neustrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Neustrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu a tie sú overované rovnomernými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam neustrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to vo všeobecnosti (Olujč v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87).

15. Neustrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci. Východiskom overovania neustrannosti je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná neustrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „*opakom*“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznašanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka neustrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho neustrannosti. Tu je dôležitá perspektíva neustranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)ustrannosti. Objektívna neustrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti. Nestačí, že sudca je subjektívne neustranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt neustrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám, k ich zástupcom, resp. k osobám zúčastneným na konaní. Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o neustrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „*v stávke*“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných

účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v hre“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

16. Námietkový senát ústavného súdu po preskúmaní obsahu spisu vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2708/2024 a dôvodov uvedených v oznámeniach sudcov IV. senátu ústavného súdu Libora Duľu a Ladislava Duditša dospel k záveru, že u oboch sú splnené zákonné podmienky na ich vylúčenie z konania a rozhodovania o predmetnej veci.

17. Ústavný súd vzal zo subjektívneho hľadiska do úvahy, že obaja sudcovia ústavného súdu v prerokúvanej veci výslovne svoju zaujatosť nevyhlásili (podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ale oznámili možné dôvody svojho vylúčenia (podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

18. Formulačný rozdiel medzi týmito ustanoveniami zákona o ústavnom súde možno vidieť v subjektívnom postoji sudcu – ak si je vedomý existencie dôvodu vylúčenia, ale jeho intenzitu nepovažuje za dostatočnú, učíní oznámenie podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde, ak sa so zisteným dôvodom vylúčenia vnútorne stotožní, vyhlási svoju subjektívnu zaujatosť podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porovnaj Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 289).

19. Hoci obaja sudcovia nepovažovali intenzitu dôvodu ich vylúčenia (pre pomer k účastníkovi konania) za dostatočnú pre vyhlásenie svojej zaujatosti a podali formálne oznámenia o možných dôvodoch svojho vylúčenia z konania a rozhodovania vo veci sťažovateľky, obsahom oboch oznámení je aj konštatovanie prítomnosti osobnej zaujatosti podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde (v oznámení sudcu ústavného súdu Libora Duľu), resp. nedostatok subjektívnej nestrannosti založený priateľským vzťahom ku sťažovateľke (v oznámení sudcu ústavného súdu Ladislava Duditša).

20. Odhliadnuc od uvedeného, pokiaľ ide o objektívne hľadisko nestrannosti, ústavný súd odkazuje na vyjadrenia oboch sudcov o ich priateľskom vzťahu k sťažovateľke.

21. Vo všeobecnosti kolegiálna medzi posudzovanými subjektmi neprekračujúca medze profesionality vzájomných vzťahov nepostačuje z objektívneho hľadiska k vzniku pochybnosti o zaujatosti, a preto bez ďalšieho nie je ani dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania v konkrétnej veci (*mutatis mutandis* IV. ÚS 124/2010, II. ÚS 36/2012). Avšak v prípade, že by takýto vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, prípadne negatívneho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti (k tomu pozri aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Nc 6/2015 z 8. júna 2015). Aj v zmysle judikatúry ESLP priateľský vzťah, teda vzťah nad rámec bežného kolegiálneho či profesionálneho vzťahu, môže u objektívneho pozorovateľa vyvolať pochybnosti o nezaujatosti dotknutého sudcu (porov. rozsudok vo veci Steck-Risch a ďalší proti Lichtenštajnsku z 19. 5. 2005, sťažnosť č. 63151/00, bod 48).

22. Ústavný súd tak zastáva názor, že pretrvávajúci priateľský vzťah medzi sťažovateľkou a sudcom ústavného súdu Liborom Duľom, ako aj sudcom ústavného súdu Ladislavom Duditšom

predstavuje skutočnosť, ktorá je dostačujúca na vznik pochybnosti o ich nezaujatosti vo veci sťažovateľky.

23. V záujme zachovania jednotnosti svojho rozhodovania ústavný súd prihliadol v prerokúvanej veci na uznesenia o vylúčení konkrétnych sudcov za obdobného skutkového stavu (I. ÚS 114/2020 sudca Ladislav Duditš a I. ÚS 339/2023, I. ÚS 454/2023, I. ÚS 692/2022 sudca Libor Duľa, s tým rozdielom, že v citovaných konaniach podal formálne vyhlásenie o predpojatosti podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

24. Ústavný súd tak vzhľadom na uvedené konštatuje, že v tomto prípade sú naplnené podmienky podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde na vylúčenie sudcu Libora Duľa a sudcu Ladislava Duditša z konania a rozhodovania vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2708/2024, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bodoch 1 a 2 výroku tohto uznesenia.

25. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

26. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu